

Central European
Digital Media
Observatory

Dezinformačné naratívy na Slovensku

CEDMO Special Brief

Máj 2023

Publikované 29. mája 2023

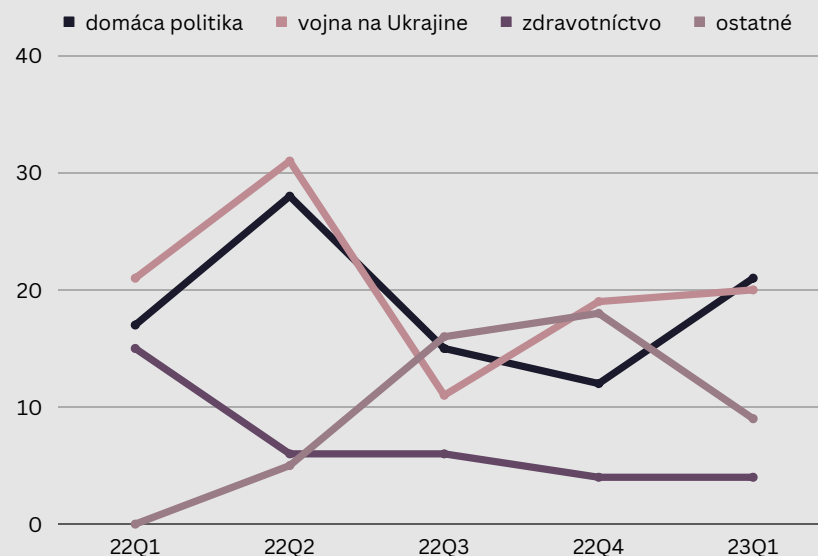
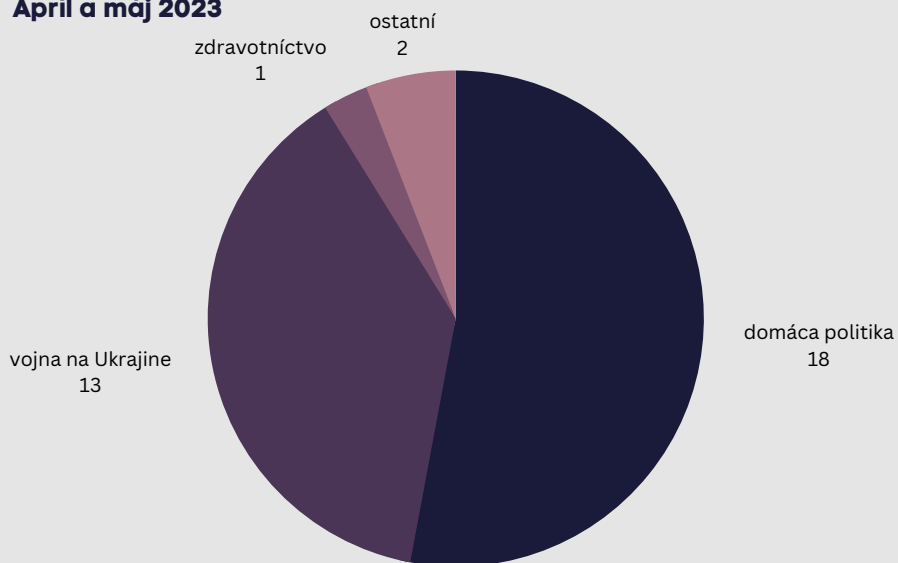
Trendy dezinformačných naratívov

Hlavné trendy a dezinformačné naratívy na jar 2023

V apríli a v máji 2023 pokračoval trend predchádzajúcich štvrtrokov a v slovenskom online priestore boli aj naďalej významne zastúpená téma vojny na Ukrajine. Do popredia sa však dostala aj všeobecná téma domácej politiky. Fact-checkingové organizácie v CEDMO v apríli a v máji publikovali spolu 34 fact-checkov v slovenčine, z ktorých 13 sa týkalo situácie na Ukrajine alebo domáceho diania súvisiaceho s Ukrajinou. 18 textů se zameriavalo na domácu politiku Slovenska a v jednom článku sa fact-checkeri venovali téme zdravotníctva.

Zastúpenie tém vo fact-checkových textoch

Apríl a máj 2023

Pozn.: Niektoré fact-checky sa týkajú viacerých tém zároveň.

Hlavné naratívy na Slovensku

Ukrajinská pšenica

V priebehu apríla v slovenskom online priestore rezonovala téma ukrajinského obilnia. Pri pšenici dovezenej z Ukrajiny sa objavilo podozrenie na nadmerný výskyt pesticídov, čo sa okamžite premietlo do množstva virálnych nepravdivých či manipulatívnych príspevkov, ktoré spochybňovali ekonomickú a vojenskú pomoc Ukrajine. Tému ukrajinskej pšenice využili aj slovenskí politici, najmä z hnutia Republika.

Zatykač na Putina

Mezinárodný trestný súd vydal zatykač na Vladimíra Putina kvôli neoprávneným únosom ukrajinských detí do Ruska. Podľa virálneho videa je tento zatykač neplatný, pretože Rusko ani Ukrajina nie sú zmluvnými štátmi Medzinárodného trestného súdu. Ako však v článku vysvetľuje AFP, napriek tomu, že Ukrajina zmluvným štátom nie je, prijala jurisdikciu súdu pre prípady závažných zločinov.

Žaloba na Maďarsko

Žaloba Európskej komisie kvôli maďarskému zákonu namierenému proti LGBTI+ ľuďom vyvolala reakcie množstva politikov, ale aj konšpiračného webu Bádateľ. Ako v článku vysvetľuje Infosecurity.sk, Bádateľ kritizoval Európsku úniu, pritom ale dezinterpretoval obsah samotnej žaloby voči Maďarsku a reprodukoval manipulatívnu rétoriku, ktorá spája homosexualitu s pedofíliou.

Hlavné naratívy na Slovensku

Politika

Manipulácia s nahrávkami NAKA

Predseda Smer-SD Robert Fico opakovaně hovoril o údajnej zaujatosti policajných vyšetrovateľov korupčných kauz. V tejto súvislosti argumentuje nahrávkami, ktoré majú dokázať manipuláciu NAKA s vyšetrovaním. Ako ale vyplýva z textov [Demagog.sk](#) a [Infosecurity.sk](#), Ficom zverejnené nahrávky sú zostrihané a vytrhnuté z kontextu.

Opozičná kritika vlády

Opoziční politici útočili na vládu pomocou nepodložených a manipulatívnych argumentov. Členovia vlády Eduarda Hegera aj vznikajúcej úradníckej vlády sú opakovane označovaní za otrokov západných krajín, ktorí podkopávajú autonómiu Slovenska. Ako popisuje [Infosecurity.sk](#), terčom podobných útokov aj zo strany LSNS, Igora Matoviča a Roberta Fica je tiež prezidentka Čaputová.

Kritika vlády za pomoc Ukrajině

Slovenská vojenská technika se v kontexte vojny na Ukrajině stala hlavnou témou politických diskusií, nie všetci politici sa však držia faktov. Robert Fico napríklad hovoril o amerických vrtulníkoch Viper určených pre Slovensko ako o „odlietaných“ strojoch a naznačoval, že systém S-300 a stíhačky MiG-29 Slovensko Ukrajine darovalo napriek tomu, že ich ešte mohlo efektívne využiť. To, že ani jedno z Ficových tvrdení nie je v súlade s faktami, vysvetľuje vo svojich analýzach [Demagog.sk](#) (1, 2).

Viac ako polovica Slovákov pripúšťa možnosť sfalšovania volieb

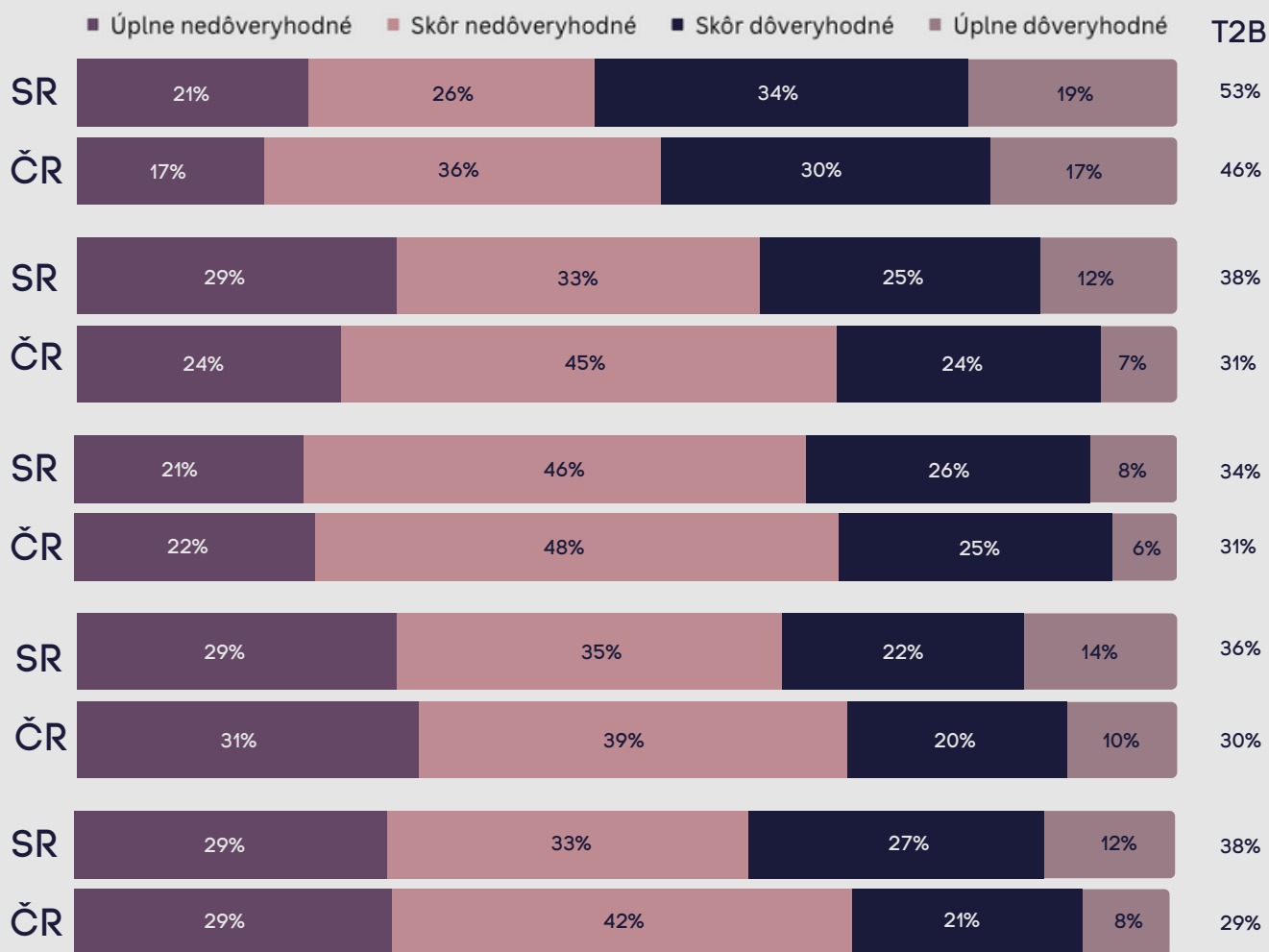
Možnosť sfalšovania prezidentských volieb je v Českej republike/na Slovensku vysoká, preto by mal byť prijatý zákon o zverejňovaní protokolov okrskových komisií obcami.

Zloženie novej úradnickej vlády Slovenskej republiky konzultovala slovenská prezidentka Zuzana Čaputová s veľvyslanectvom USA v Bratislave.

Čínsky prezident Si Ťin-pching se prostredníctvom videa obrátil na ukrajinského prezidenta Volodymyra Zelenského a vyzval ho k zložení zbraní. Odmietnutie výzvy čínskeho prezidenta pritom môže mať pre Ukrajinu vojenské následky.

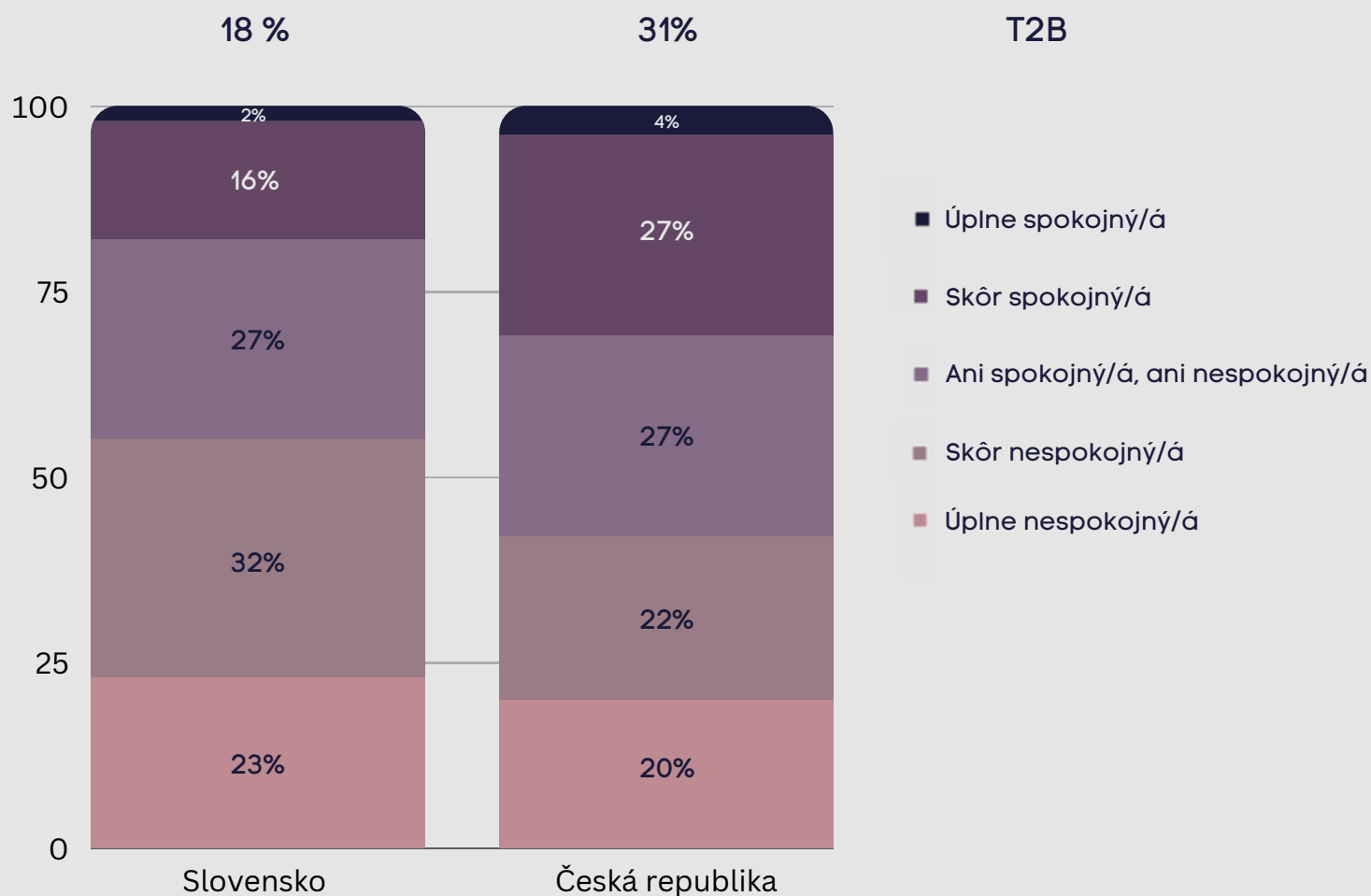
Europská unie nariaďuje primiešavanie hmyzieho proteínu do potravín, čím ohrozuje ľudské zdravie. Kvôli chitínu je hmyz pre ľudí nestráviteľný a spôsobuje rakovinu a iné choroby.

Podľa správy ruskej parlamentnej komise, ktorá vyšetroje činnosť údajných amerických biologických laboratórií na Ukrajine, je cieľom USA vyvinúť univerzálnu biologickú zbraň, ktorá by bola schopná napádať nielen ľudí, ale aj zvieratá a poľnohospodárske plodiny.

Pozn: T2B vyjadruje súčet hodnôt Úplne dôveryhodné a Skôr dôveryhodné

Spokojnosť s fungovaním demokracie je na Slovensku výrazne nižšia než v Českej republike

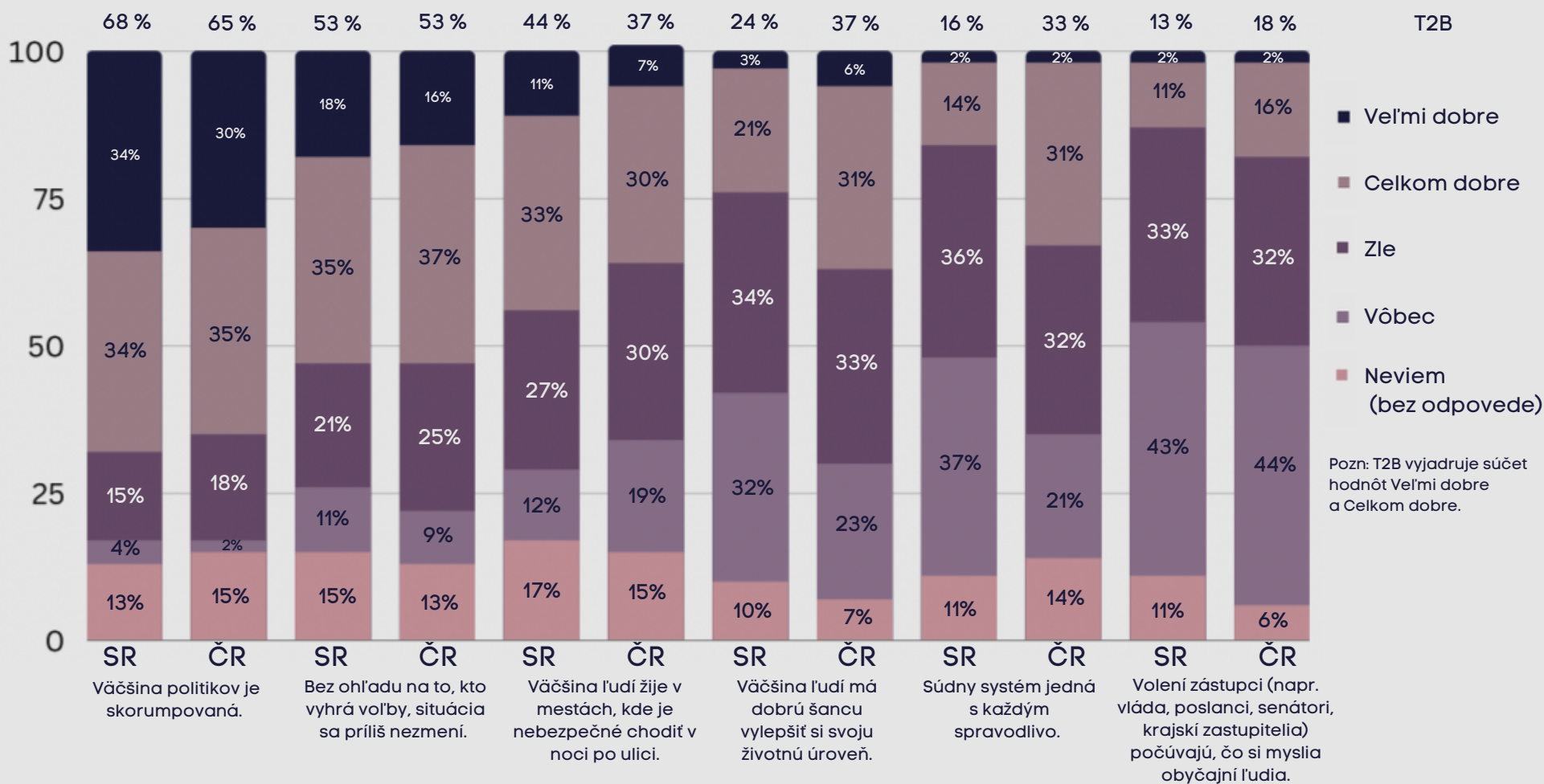

Pozn: T2B vyjadruje súčet hodnôt Úplne spokojný/á a Skôr spokojný/á

Zabúdanie na obyčajných ľuďí aj pocit, že voľby nemôžu veľa zmeniť

Súčasťou výskumu bola aj sada otázok o fungovaní demokratického systému a úlohy spoločnosti. Na Slovensku opäť platí, že väčšina výrokov týkajúcich sa stavu demokracie v krajine bola z pohľadu obyvateľstva hodnotená horšie než v Českej republike.

Otázka: Do akej miery podľa Vás popisujú nasledujúce tvrdenia situáciu na Slovensku a v Českej republike?

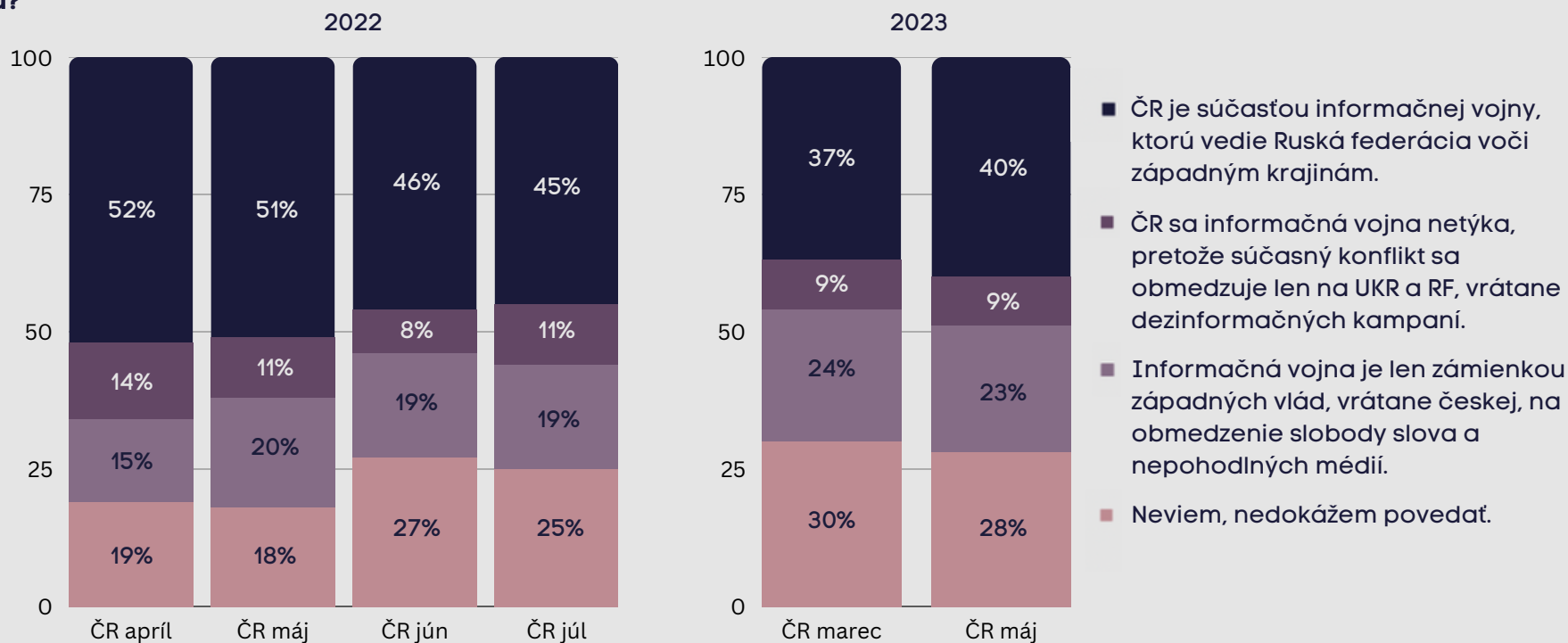

V informačnej vojne sme podľa 4 z 10 Čechov

V Českej republike 40 % populácie súhlasí s výrokom, že ČR je súčasťou informačnej vojny, ktorú vedie Ruská federácia voči západným krajinám. Toto číslo je podobné predchádzajúcej vlne výskumu realizovanej v marci, avšak stále nižšie, než tomu bolo na jar minulého roku. 23 % populácie s domnieva, že informačná vojna je len zámienkou západných vlád na obmedzovanie slobody slova a nepohodlných médií, 28 % na to nemá žiadny názor či to nedokáže posúdiť.

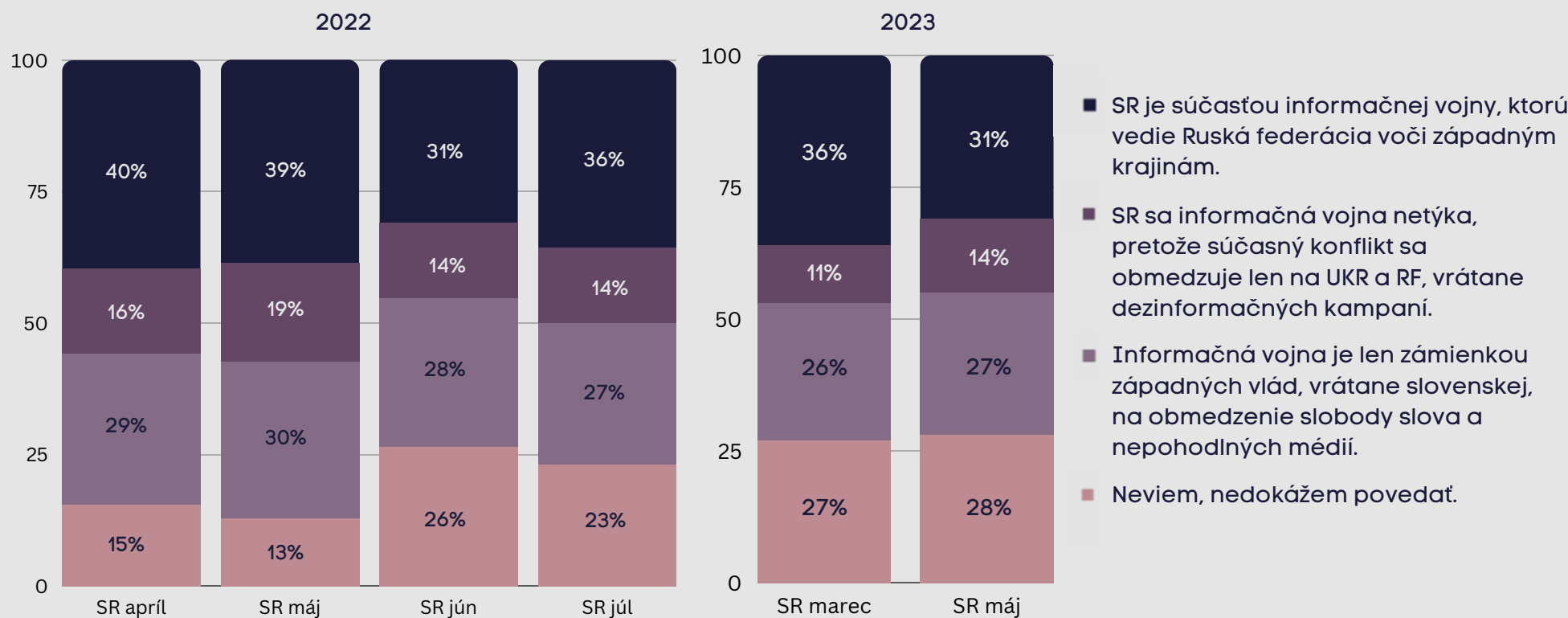
Že je ČR súčasťou informačnej vojny vedenej Ruskom, si častejšie myslia voliči súčasných vládnych strán, ale aj voliči ČSSD. Naopak až 6 z 10 voličov SPD vidí informačnú vojnu iba ako zámienku západných vlád. Častejšie s týmto názorom súhlasia aj voliči KSČM a voliči s nižším vzdelaním.

Otázka: Ktorý z nasledujúcich výrokov najlepšie vystihuje Váš pohľad na vojenský konflikt na Ukrajine, resp. jeho dopady na Českú republiku?

Výsledky za Slovensko sú aj v tejto otázke odlišné. Len 31 % Slovákov si myslí, že Slovensko je súčasťou informačnej vojny, ktorú vedie Ruská federácia, voči západným krajinám. 27 % súhlasí s tvrdením o zámienke západných vlád na obmedzovanie slobody slova a nepohodlných médií. Podobne ako v Českej republike, aj na Slovensku je 28 % obyvateľ, ktorí na túto tému nemajú jasný názor.

Otázka: Ktorý z nasledujúcich výrokov najlepšie vystihuje Váš pohľad na vojenský konflikt na Ukrajine, resp. jeho dopady na Slovensko?

Metodika výzkumu

Veľkosť vzorky	1004 respondentov v SR, 1047 respondentov v ČR
Termín zberu dát	v SR 16.–19. 5. 2023, v ČR 11.–16. 5. 2023
Metóda zberu dát	online dotazník pomocou Ipsos panelu Populacia.sk a Populace.cz
Reprezentativita	kvótny výber (kvóty na pohlavie, vzdelanie, kraje, VMB, vek, ekonomický status) výzkum je reprezentatívny pre všeobecnú populáciu nad 18 rokov
Realizátor a zadávateľ	výzkum realizuje spoločnosť Ipsos (člen SAVA a SIMAR) exkluzívne pre Univerzitu Karlovu – CEDMO

Táto publikácia zhrňa prácu vybraných fact-checkingových organizácií v rámci CEDMO (AFP, Demagog.sk a Infosecurity.sk) za máj 2023.

Odkazy na všetky fact-checkové výstupy použité v tejto publikácii nájdete TU.

Za obsah fact-checkingovej časti publikácie je zodpovedný Demagog.cz, kontaktná osoba: Petr Gongala, e-mail: petr.gongala@demagog.cz.

Za obsah výskumnej časti publikácie je zodpovedná Universita Karlova, kontaktná osoba: Václav Moravec, e-mail: vaclav.moravec@fsv.cuni.cz

Kontaktná osoba CEDMO: Anja Grabovac, e-mail: anja.grabovac@fsv.cuni.cz

